

31 Mart Vak'ası

Yazan: YUNUS NADI

- 6 -

Yanyadan yükselen ses

Öldürülmüş olan — galiba — İlyas efendi isminde bir zabıtın cesedinin Köprü başında 24 saattir yerde yatıp kalması tüyleri ürpertiyordu.

Bugün Meclisi Mebusandan muhterem cenazeler çıkarılmış ve Meclise âzanın çoğu gelmemiştir. Maa-fih Meclisin iki gayretli kaâibi Abdülâziz Mecdi ve Nisim Mazel-yah efendiler:

«Yarınki perşembe günü encümenlerde çalışılmayıp umumi toplantı yapılacağından bütün mebusların Meclise gelmeleri rica olunur.»

Mealinde bir dâvetname yazıp gazetelerle neşrettirmişlerdi.

İçeride ve dışarıda akisler

2 nisan perşembe günü askeri İsyân haberinin içeride ve dışarıda akisleri başladı. Arnavutköyünde süvari mülâzimi Salahattin beyle akrabasından bir zabıtın öldürüldükleri ve daha bir çok zabıtın katledildiği, isyanı bastırmak istemiş olan hassa kumandanı sâbıkı Mahmut Muhtar Paşanın Modadaki evini askerlerin abluka altına aldıkları, komşusu bir Fransızın evine bayrak çektiği ve bu hâdisenin askerinin muttasıl nümayiş yapıp silâh atmasına yol açtığı, hattâ paşanın evini topa tutmak niyetini besledikleri, evdeki kadınlara tahkir edici muameleler yaptıkları, Mahmut Muhtar Paşayı evde bulamadıkları halde ayrılmadıkları sonra padişahın gelen selâm askerlere bildirilerek oradan uzaklaş-tıkları ve başsız olarak hareketlerine devam ettikleri öğrenildi. Bu meyanda pek çok yalan ve dehşetli haberler de dolaşmış ise de sonradan bunların hakikat olmadıkları meydana çıkmıştır.

Bir şehid daha

Ancak bunlardan Âsârı Tefvik zırhlısı süvarisi Ali Kabulî kaptanın feci surette şehit edildiği tahakkuk etmişti. Son derece hürriyetperver olan Ali Kabulî merhum evvelâ askeri inzibat altına almış ise de dışarıdan vaki olan ifsadat üzerine Yıldız topa tutacağı iftirasile Ali Kabulî beyi, askerler Tersaneye götürürlerken kendisini denize atmak istemiş, fakat askerler mani olmuşlar, ve süngüler altında bir arabaya koyup Abdülhamid'in penceresi önüne getirmişler, o da pencereden yemin ile istintak edip icabının icrasını ferman buyurmuş ve şeriat namına zavallı Ali Kabulî bey parça parça edilmiştir.

Abdülhamid de dokuz aydır icrasına meydan bulamadığı hünkârlık lezzetini kendisine kana kana tattıran bu canileri alkışlamış, ih-sanlarına gark etmiştir.

Yanyadan yükselen ses

Vâki olan dâvet üzerine o gün Mebusan pek sönük surette toplanıp Trabzon mebusu Ali Nâki efendinin reisliğinde müzakerelerde bulundu. Önce alaylı zabitanın tekrar orduya alınmaları hakkındaki istidadan sonra Yanya vilâyetinden gelen şu telgrafname okundu:

«Meşrutiyete lâyük surette teşekkül etmeyen ve mel'un maksatlarda teşkil edilen kabine heyeti şimdi iskat ettirilmeli ve eski kabine yerine gelmeli; heyeti merkeziyemiz olan İttihat ve Terakki Cemiyetinin protestosu veçhile caniler şiddetle kanunun pençesine çarptırılmaktadır. Şimdiki kabineye katiyen itimadımız yoktur. Millettin muhtelif unsurlarile birlikte İstanbul üzerine yürümeğe and içmiş, yemin etmişizdir.»

Butelgrafname ciddi fikir sahiplerinin yüreğine su serpmiş ve bun-

dan İttihat ve Terakki Cemiyetinin hattı hareketi anlaşılmuştur ki; bütün şubelerine protesto için yaptığı tebligata ilk önce Yanya vilâyeti cevap vermiş oluyordu.

Meclisi Meb'usanın garib beyannamesi

Ancak Mebusan bu toplantının başlangıcında gizli oturum yaparak İstanbulda gazetelerle ilân ve vilâyetlere de tebliğ edilmek üzere şu beyannameyi neşretmiştir:

«Bugün Meclisi Mebusanda cereyan eden gizli müzakereler neticesinde aşağıdaki beyannamenin neşrine karar verilmiştir:

Vatan evlâdı olan Osmanlı askerleri zaten bir kaç gündünberi efkârı umumiyede hissolunan şikâyetlere şeriatî muhammediyeye tamamen uyulması talebini ve askerlik hizmet ve nizamlarına dair bazı hususî istek ve şikâyetlerini ekliyerek bunların is'afını ve herkese emniyet verecek bir sadrâzam ve harbiye nazırının tayini ile kabinenin yeniden kurulması lüzumunu ve her halikârda devlet idaresi için ahkâmı şeriyenin düstür ittihazını ve her halde milletin reyleriyle kurulmuş olan meşru meşrutiyet idaresinin devamını ken dilerinin ve babalarının umumi vekilleri bildikleri Mebusana müracaatle talep etmişlerdir.

Heyeti Mebusan derhal içtima ederek vaki olan bu talepleri kabul ile vermiş olduğu karar üzerine Vekiller Heyeti istifa etmiş ve nümayişte bulunanlar haklarında Meclisi Mebusanın kararına iktiran eden affı âliye dair sâdir olan irade-i seniyyei harzeti padişâhî tebliğ ve müjdelenmiş olduğundan cümlesi sevinç ve inanç ile kışlalarına avdet etmiş ve bu suretle efradı askeriyemiz sahip oldukları meziyet ve intizam ve adaleti göstermişlerdir.

Heyeti Mebusan bu vakiânın fevkalâde ehemmiyetini takdir ederek deruhde etmiş olduğu asıl mühim vazifesini, zaten içtimamın başındanberi tuttuğu doğru ve sağlam yola göre bundan böyle de şeriatî Ahmediyenin yüksek hükümlerine ve bütün vatan çocuklarının hak ve menfaatlerini zâim olan kabineyi esasî ahkâmı meşruasına uydurarak ifaya umumi mebuslar olarak ren ve vicdanen birleşmiş olarak memleketin muhtaç olduğu terakki ve saadetin elde edilmesine «hasrı nazarı ihtimâm» eyliyeceğinden bundan böyle memleket âsâyışını bozuk gösterecek işlere girişmekten kaçınmaları bilecümle asker ve ahali kardeşlerimize selâmeti vatan namına tavsiye olunur.

2 nisan 1325

Cemiyeti İslâmiyenin tarihi beyannamesi

Görülüyor ki Mebusan cümleyle emniyet verecek bir sadrâzam ve harbiye nazırı tayinine, hattâ bütün hareket ve cinayetlerin Abdülhamidce affına kadar askerlerin bütün isteklerinin kabulünü alelade meşru görmektedir.

(Arkası var)

VEFAT

Bursa eşrafından Hacı Rıza Efendi mahdumu; Mürside Somerin eşi; Turud ve Üker Somer ve Müeyyed Ayberkin babaları; Doçent Dr. Nijad Ayberkin kavimpederi mühendis

HALİL SOMER

vefat etmiştir. Merhumun cenazesi 5/4/1959 tarihinde (bugün) Kadıköy Osmanî camii'nden öğle namazını müteakib kaldırılarak Karacaahmed mezarlığına defnedilecektir. Mevlâ rahmet eylesin.

Boğaziçi Üniversitesi

Arşiv ve Dokümantasyon Merkezi

Jale İnan Arşivi

JALBIO0700410